

13. Grushko, V. I., Nakonechna, O. S. & Chumachenko, O. G. (2017) *National finances: Textbook*. Kyiv : University «University of Economics and Law» KROK», 660 pp.
14. Ostrovsky, P. I., Gostrik, O. M., Dobrunik, T. P. & Radova, O. V. (2012) *Modeling of Economic Processes: Textbook*. Odessa ONEU, 132 p.
15. Khlivny V. K. & Kotina, G. M. (2011) *Realizations of forecasting of tax revenues in Ukraine. Economy and the state*, 9. P. 11-15.
16. *Price of the state. Revenues*. URL: <http://cost.ua/budget/revenue/>
17. Michael P. Clements & David F. Hendry (2005) *A Companion to Economic Forecasting*. Publisher: Wiley-Blackwel, 620 p.
18. *Determinantes de ingreso fiscal en países de la OECD en el periodo 2001-2011* / Ángeles Castro, Gerardo and Ramírez Camarillo, Diana Berenice. 2014, Vol. 59, N.3, pp.35-59.
19. *Forecasting in Economics and Finance* Elliott, G Timmermann, AG Publication Date 2016-06-01. URL: <https://escholarship.org/content/qt6z55v472/qt6z55v472.pdf>
20. Jameson Boex *Multi Year Budgeting: A Review of International Practices and Lessons for Developing and Transitional Economies*. URL: https://www.researchgate.net/publication/227949284_
21. [http://www.machinelearning.ru/wiki/index.php?title – Taylor-Weyge Model](http://www.machinelearning.ru/wiki/index.php?title=Taylor-Weyge%20Model).

ДАНИ ПРО АВТОРА

Бедринець Мирослава Дмитрівна, кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів імені Л.Л.Тарангул
Університет державної фіскальної служби України
вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська обл., 08201, Україна
orcid.org/0000-0002-0393-6635
e-mail: mira_may@ukr.net

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Бедринець Мирослава Дмитровна, кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов имени Л.Л.Тарангул
Университет государственной фискальной службы Украины
ул. Университетская, 31, г. Ирпень, Киевская обл., 08201, Украина
e-mail: mira_may@ukr.net

DATA ABOUT THE AUTHOR

Bedrynets Myroslava, PhD of Economic Sciences, associate professor, assistant professor of the Department of Finance named after L. L. Tarangul
University of State Fiscal Service of Ukraine
University street, 31, Irpin, Kiev reg., 08201, Ukraine
e-mail: mira_may@ukr.net

Подано до редакції 22.03.2019
Прийнято до друку 16.04.2019

УДК 330.33.012:669(477)

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-179-190>

ПРОГНОСТИЧНІ МОДЕЛІ ФІНАНСОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ БЮДЖЕТІВ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

**Горошкова Л. А.,
Волков В. П.,
Хлобистов Є. В.,
Кутик В. В.**

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах децентралізації особливої актуальності набуває проблема розбудови ефективної системи управління фінансами територіальних громад.

Постановка проблеми. Однією з основних проблем процесу децентралізації є створення умов для забезпечення фінансової стійкості та самодостатності територіальних громад.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними аспектами вирішення проблем розвитку територіальних громад та місцевого самоврядування займаються такі вчені, як Павлюк А. П., Олійник Д. І., Баталов О. А., Дацко О. І., Муркович Л. Л., Молодожен Ю. Б. та ін. [1-4]. Результати власних досліджень проблеми наведені в [5-11].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Не дивлячись на зміни до Бюджетного та Податкового кодексів, існують механізми, що стримують розвиток об'єднаних територіальних громад і створюють загрозу їх фінансовій спроможності. Одним з таких механізмів є базова та реверсна дотація. Їх вплив на фінансовий стан ОТГ потребує окремого аналізу і дослідження.

Постановка завдання, мети дослідження. Існує необхідність аналізу впливу чинної системи міжбюджетних взаємовідносин на фінансовий стан об'єднаних територіальних громад.

Метод або методологію проведення дослідження. У процесі проведення дослідження використані загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція, аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, економіко-математичне моделювання і т.ін.) методи вивчення економічних явищ і процесів.

Викладення основного матеріалу (результати роботи). У роботі проведений аналіз показників ефективності реформи адміністративно-територіального устрою, що відбувається в Україні з 2015 року. Показано, що впродовж 2014 – 2017 років внаслідок децентралізації є позитивні тенденції щодо покращення фінансового стану об'єднаних територіальних громад.

Доведено, що позитивні результати децентралізації управління були досягнуті у 2014 – 2016 рр. і обумовлені активною фінансовою підтримкою реформ. Негативні тенденції розвитку громад у 2017 році можливо пояснити тим, що відбулось накопичення невирішених проблем впродовж попереднього періоду.

Показано, що така підтримка передбачена впродовж п'яти років – до 2020 року і тому існує необхідність створення в межах ОТГ фінансових механізмів беззбиткового їх функціонування.

Доведено, що новий механізм бюджетного вирівнювання негативно впливає на фінансово спроможні громади, стримує їх розвиток унаслідок вилучення коштів до Державного бюджету з одночасною штучною підтримкою фінансово неспроможних громад за рахунок базової дотації. Запропоновано визначити припустимі межі реверсної дотації у взаємозв'язку із темпами зростання доходів на одного мешканця ОТГ.

Запропоновано модель визначення меж реверсної дотації у взаємозв'язку із темпами зростання доходів на одного мешканця ОТГ, підтверджена розрахунками на основі офіційних статистичних даних.

Галузь застосування результатів. Отримані практичні результати можуть бути використані об'єднаними територіальними громадами у процесі розробки політики управління доходами та витратами бюджету. Наукові результати можуть бути використані при викладанні дисциплін економічного спрямування.

Висновки. Доведено неефективність чинного механізму міжбюджетного регулювання, оскільки він створює умови для того, щоб певні регіони країни не прикладаючи зусиль, функціонували за рахунок базової дотації. В той же час регіони, що забезпечують стабільні показники свого економічного розвитку, опиняються у ситуації, коли подальшому зростанню їх потенціалу заважає реверсна дотація, оскільки за її допомогою частина коштів вилучається із бюджету ОТГ.

Ключові слова: територіальна громада, бюджет, доходи бюджету, видатки бюджету, базова дотація, реверсна дотація, фінансова спроможність

ПРОГНОСТИЧЕСКИЕ МОДЕЛИ ФИНАНСОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ БЮДЖЕТОВ ТЕРРИТОРИАЛЬНЫХ ОБЩИН

**Горошкова Л.А.,
Волков В.П.,
Хлобистов Е.В.,
Кутик В.В.**

Актуальность темы исследования. В современных условиях децентрализации особую актуальность приобретает проблема развития эффективной системы управления финансами территориальных общин.

Постановка проблемы. Одной из основных проблем процесса децентрализации есть создание условий для обеспечения финансовой стойкости и самодостаточности территориальных общин.

Анализ последних исследований и публикаций. Современными аспектами решения проблем развития территориальных общин и местного самоуправления занимаются такие ученые, как Павлюк А. П., Олийнык Д. І., Баталов О. А., Дацко О. И., Муркович Л. Л., Молодожен Ю. Б. и др. [1-4]. Результаты собственных исследований проблемы приведены в [5-11].

Выделение неисследованных частей общей проблемы. Несмотря на изменения в Бюджетном и Налоговом кодексах, существуют механизмы, которые сдерживают развитие объединенных территориальных общин и создают угрозу их финансовой возможности. Одним из таких механизмов есть базовая и реверсивная дотация. Их влияние на финансовое состояние ОТО нуждается отдельного анализа и исследования.

Постановка задания, цели исследования. Существует необходимость анализа влияния действующей системы межбюджетных взаимоотношений на финансовое состояние объединенных территориальных общин.

Метод или методологию проведения исследования. В процессе проведения исследования использованы общенаучные (анализ и синтез, индукция и дедукция, аналитическое группирование) и специальные (абстрагирование, экономико-математическое моделирование и т.п.) методы изучения экономических явлений и процессов.

Изложение основного материала (результаты работы). В работе проведено анализ показателей эффективности реформы административно-территориального устройства, происходящего в Украине с 2015 года. Показано, что на протяжении 2014 - 2017 годов в результате децентрализации

есть позитивные тенденции относительно улучшения финансового состояния объединенных территориальных общин.

Доказано, что позитивные результаты децентрализации управления были достигнуты в 2014 - 2016 гг. и обусловлены активной финансовой поддержкой реформ. Негативные тенденции развития общин в 2017 году возможно объяснить тем, что состоялось накопление нерешенных проблем на протяжении предыдущего периода.

Показано, что такая поддержка предусмотрена на протяжении пяти лет - до 2020 года и потому существует необходимость создания в пределах ОТО финансовых механизмов безубыточного их функционирования.

Доказано, что новый механизм бюджетного выравнивания негативно влияет на финансово состоятельные общины, сдерживает их развитие вследствие исключения средств в Государственный бюджет с одновременной искусственной поддержкой финансово несостоятельных общин за счет базовой дотации.

Предложено определить допустимые пределы реверсивной дотации во взаимосвязи с темпами роста доходов на одного жителя ОТО. Предложена модель определения пределов реверсивной дотации во взаимосвязи с темпами роста доходов на одного жителя ОТО, подтвержденная расчетами на основе официальных статистических данных.

Отрасль применения результатов. Полученные практические результаты могут быть использованы объединенными территориальными общинами в процессе разработки политики управления доходами и расходами бюджета. Научные результаты могут быть использованы при преподавании дисциплин экономического направления.

Выводы. Доказана неэффективность действующего механизма межбюджетного регулирования, поскольку он создает условия для того, чтобы определенные регионы страны не прикладывая усилий, функционировали за счет базовой дотаций. В то же время регионы, которые обеспечивают стабильные показатели своего экономического развития, оказываются в ситуации, когда дальнейшему росту их потенциала мешает реверсивная дотация, поскольку с ее помощью часть средств изымается из бюджета ОТО.

Ключевые слова: территориальное общество, бюджет, доходы бюджета, расходы бюджета, базовая дотация, реверсивная дотация, финансовая способность

PROGNOSTIC MODELS OF FINANCIAL REGULATION OF TERRITORIAL COMMUNITIES BUDGETS

**Horoshkova L. A.,
Volkov V. P.,
Khlobystov I. V.,
Kutyk V. V.**

Actuality of research theme. The problem of development of effective control system by finances of territorial communities acquires in the modern terms of decentralization of the special actuality.

Raising of problem. One of basic problems of process of decentralization there is conditioning for providing of financial firmness and all-sufficientness of territorial communities.

Analysis of the last researches and publications. The modern aspects of decision of problems of development of territorial communities and local self-government such scientists engage in, as Pavliuk A.P., Oliinyk D.I., Batalov O.A., Datsko O.I., Murkovych L. L., Molodozhen Yu.B. and other [1-4]. The results of own researches of problem are in to [5-11].

Selection of unexplored parts of general issue. In spite of changes to the Budgetary and Tax codes, there are mechanisms that restrain development of the incorporated territorial communities and create the threat of them to financial possibility. One of such mechanisms there is a base and reversible grant. Their influence on the financial state of incorporated territorial communities needs a separate analysis and research.

Raising of task, research aim. There is a necessity of analysis of influence of the operating system of interbudgetary mutual relations on the financial state of the incorporated territorial communities.

Method or methodology of realization of research. In the process of realization researches drawn on scientific (analysis and synthesis, induction and deduction, analytical grouping) and special (abstracting, economical-mathematical design, etc.) methods of study of the economic phenomena and processes.

Exposition of basic material (job performances). In-process the conducted analysis of indexes of efficiency of reform of administrative-territorial device that takes place in Ukraine from 2015. It is shown that during 2014 - 2017 as a result of decentralization is positive tendencies in relation to the improvement of the financial state of the incorporated territorial communities.

It is well-proven that the positive results of decentralization of management were attained in 2014 - 2016 and conditioned by active sponsorship of reforms. Negative progress of communities trends in 2017 it maybe to explain that the accumulation of unsolved problems took place during a previous period.

It is shown that such support is envisaged during five years - 2020 and that is why there is a necessity of creation within the limits of incorporated territorial communities of financial mechanisms of their break-even functioning.

It is well-proven that the new mechanism of the budgetary smoothing negatively influences on financially solvent communities, restrains their development because of exception of money in the State budget with simultaneous artificial support of financially helpless communities due to a base grant. It offers to define the possible limits of reversible grant in intercommunication with the rates of increase of acuestss on one habitant of incorporated territorial communities.

The model of determination of limits of reversible grant offers in intercommunication with the rates of increase of acuestss on one habitant incorporated territorial communities, confirmed by calculations on the basis of official statistical figures.

Industry of application of results. The got practical results can be drawn on by incorporated territorial communities in the process of development of politics of receivership and by the charges of budget. Scientific results can be drawn on at teaching of disciplines of economic aspiration.

Conclusions. Unefficiency of operating mechanism of the interbudgetary adjusting is well-proven, as he creates terms in order that not putting the certain regions of country efforts, functioned due to base grants. At the same time regions that provide the stable indexes of the economic development appear in a situation, when the further increase of their potential a reversible grant interferes with, as after her help part of facilities is withdrawn from the budget of incorporated territorial communities.

Keywords: territorial society, budget, acuestss of budget, charges of budget, base grant, reversible grant, financial possibility

JEL Classification:: C53, H79, O10, R15

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах децентралізації особливої актуальності набуває проблема розбудови ефективної системи управління фінансами територіальних громад. Верховна Рада у 2014 році прийняла зміни до Бюджетного кодексу і систему балансування було замінено системою бюджетного вирівнювання, що передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня надходжень на одного мешканця. Для реалізації такого механізму використовуються базова та реверсна дотації, які впливають на фінансову спроможність об'єднаних територіальних громад.

Постановка проблеми. Місцеві бюджети є основним джерелом, фінансовою базою органів місцевого самоврядування, активною формою акумуляції певної частини фонду фінансових ресурсів, оскільки саме тут концентрується більше 70% загального обсягу фінансових ресурсів. Вони є основною ланкою бюджетної системи держави, утворюючи систему фінансових відносин, що формуються між місцевими та державними бюджетами і всередині між місцевими бюджетами. Саме тому у сучасних умовах децентралізації особливої актуальності набуває проблема забезпечення фінансової стійкості та самодостатності територіальних громад та механізмів впливу на ці показники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасними аспектами вирішення проблем розвитку територіальних громад та місцевого самоврядування займаються такі вчені, як Павлюк А. П., Олійник Д. І., Баталов О. А., Дацко О. І., Муркович Л. Л., Молодожен Ю. Б. та ін. [1-4]. Результати власних досліджень проблеми наведені в [5-11].

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Реформа децентралізації передбачає створення нової ланки в системі адміністративного устрою в Україні запровадженням нової адміністративно-територіальної одиниці – об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Унаслідок прийняття змін до Податкового кодексу України та Бюджетного кодексу України суттєво розширені фінансові можливості місцевого самоврядування.

На перший погляд внаслідок внесення змін до Бюджетного та Податкового кодексів зроблено практичні кроки в напрямі бюджетної децентралізації, відбулися суттєві зміни у міжбюджетних відносинах та наповненні місцевих бюджетів за рахунок перерозподілу джерел податкових надходжень між різними рівнями системи. Але більш детальний аналіз можливих наслідків реалізації деяких механізмів вказує на те, що вони також стримують розвиток ОТГ і створюють загрозу їх фінансовій спроможності. Одним з таких механізмів є базова та реверсна дотація. Їх вплив на фінансовий стан ОТГ потребує окремого аналізу і дослідження.

Постановка завдання, мети дослідження. Перерахованими вище обставинами зумовлена необхідність аналізу впливу чинної системи міжбюджетних взаємовідносин на фінансовий стан об'єднаних територіальних громад. Це стосується, в першу чергу, використання базової та реверсної дотацій.

Метод та методологія проведення дослідження. У процесі проведення дослідження використані загальнонаукові (аналіз та синтез, індукція та дедукція, аналітичне групування) та спеціальні (абстрагування, економіко-математичне моделювання і т.ін.) методи вивчення економічних явищ і процесів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до норм чинного Бюджетного кодексу України (ст. 97, 99, 100, 102, 103-2, 103-4 і 108) на сьогодні бюджети ОТГ мають прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом у формі: базової дотації; реверсної дотації; освітньої субвенції; медичної субвенції; субвенції на формування інфраструктури ОТГ; субвенції на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій; інших субвенцій та дотацій, якщо є підстави для надання та отримання відповідних міжбюджетних трансфертів; коштів Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР) (фінансування інфраструктурних проектів).

Досвід реформ показав, що вже на першому етапі у 2015 р. добровільно об'єдналися лише 6,8% міських, селищних та сільських рад [12]. Понад 10 % створених у 2015 р. об'єднаних територіальних громад мали чисельність населення менше 3 тис осіб, що ставить під сумнів їх самоврядну дієздатність.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

У січні-вересні 2016 р. процес створення об'єднаних громад уповільнився, процесом об'єднання було охоплено всього 8,1% міських, селищних і сільських рад. У 2016 бюджетному році певне фінансове стимулювання об'єднаних територіальних громад здійснювалося через цільові субвенції на формування інфраструктури громад у відповідності до розроблених планів їх соціально-економічного розвитку, а також з коштів Державного фонду регіонального розвитку. Усі об'єднані територіальні громади, у яких 25 жовтня 2015 року відбулися вибори, у 2016 фінансовому році вийшли на прямі міжбюджетні відносини з державним бюджетом.

Відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2016 рік» місцевим бюджетам ОТГ визначено обсяги міжбюджетних трансфертів, зокрема, базову та реверсну дотацію, освітню та медичну субвенції. Базову дотацію у 2016 році отримали 125 ОТГ. Бюджети 34 громад були фінансово самостійними від державного бюджету. Також у державному бюджеті на 2016 рік для ОТГ була передбачена субвенція з державного бюджету на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад із загальною сумою 1,0 млрд грн.

За 2016 рік фактичні надходження доходів загального фонду місцевих бюджетів 159 ОТГ (з урахуванням трансфертів з державного бюджету) склали 7,1 млрд грн, що більше майже в 7 разів більше порівняно з надходженнями 2015 року до бюджетів місцевих рад, які увійшли до складу ОТГ.

Надходження міжбюджетних трансфертів з державного бюджету до місцевих бюджетів ОТГ у 2016 році склали 3,8 млрд грн, зокрема, освітня субвенція надійшла в сумі – 1,6 млрд грн, медична субвенція – 847 млн грн, субвенція на формування інфраструктури – 1 млрд грн. [12]

Крім того, громади у 2016 році отримали субвенцію з державного бюджету на соціально-економічний розвиток територій у сумі 50 млн грн та кошти з Державного фонду регіонального розвитку на реалізацію інвестиційних програм у сумі 134 млн грн.

На вирівнювання податкоспроможності місцевих бюджетів ОТГ з державного бюджету спрямовано 220 млн грн. Базову дотацію отримали місцеві бюджети 125 громад на загальну суму 285 млн грн, місцеві бюджети 23 громад перерахували до державного бюджету реверсну дотацію у сумі – 65 млн грн. [12]

Завдяки змінам до податкового та бюджетного законодавства у контексті децентралізації надходження власних доходів місцевих бюджетів об'єднаних громад зросли у 2016 році більше ніж у 3 рази (на 2,3 млрд грн) порівняно з 2015 роком (з 1 млрд грн до 3,3 млрд грн).[12]

Державна фінансова політика щодо стимулювання створення ОТГ частково проявився у зростанні активності процесу об'єднання у четвертому кварталі 2016 р.

У таблиці 1 наведені дані щодо питомих показників розподілу субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури ОТГ впродовж 2016 – 2017 років.

Таблиця 1. Питомі показники обсягів субвенцій на формування інфраструктур ОТГ у 2016-2017 рр.

Область	На одну ОТГ, млн грн			На 1 кв. км площі ОТГ, тис грн			На одного сільського жителя, тис грн		
	2016	2017	Темп зростання, %	2016	2017	Темп зростання, %	2016	2017	Темп зростання, %
Вінницька	2,9	2,2	76,4	26,1	17,8	68,3	1,2	0,7	62,1
Волинська	5,3	3,3	63,0	24,3	16,8	69,3	1,3	0,8	60,1
Дніпропетровська	6,8	4,0	58,3	25,6	15,3	59,5	1,2	0,9	72,2
Донецька	11,9	7,0	58,5	20,5	14,0	68,2	1,7	1,0	57,3
Житомирська	6,1	4,8	79,9	21,2	14,4	67,8	1,6	1,0	58,8
Закарпатська	7,6	4,9	64,5	89,7	44,1	49,2	0,7	0,5	72,4
Запорізька	7,8	4,4	57,1	20,6	14,5	70,7	1,7	0,9	54,4
Івано-Франківська	7,3	3,9	53,8	53,4	36,1	67,5	0,7	0,5	66,9
Київська	6,1	3,1	50,0	29,1	15,2	52,2	1,1	0,9	82,9
Кіровоградська	4,1	3,8	94,8	18,9	12,4	65,6	2,1	1,2	59,1
Луганська	9,6	5,4	56,3	19,0	13,8	72,6	2,1	1,0	48,6
Львівська	3,1	2,9	94,1	41,5	28,7	69,0	0,8	0,5	65,5
Миколаївська	5,1	4,8	93,5	22,2	15,0	67,4	1,5	0,9	60,4
Одеська	7,9	4,8	61,0	24,	15,2	62,2	1,3	0,9	68,3
Полтавська	4,8	3,3	69,2	27,1	17,8	65,7	1,1	0,7	64,8
Рівненська	5,1	3,6	70,6	26,6	19,6	73,5	1,2	0,7	58,7
Сумська	9,6	3,9	40,6	20,7	14,4	69,9	1,7	0,9	55,4
Тернопільська	5,4	3,2	58,9	37,0	25,0	67,6	0,9	0,6	65,5
Харківська	-	4,4	-	-	19,3	-	-	0,7	-
Херсонська	4,6	4,3	94,4	22,5	14,7	65,4	1,5	0,9	63,1
Хмельницька	9,8	6,4	65,3	29,2	19,3	66,2	1,1	0,7	65,0
Черкаська	4,3	3,0	69,9	33,7	19,2	57,0	0,9	0,7	73,2
Чернівецька	4,5	3,9	85,2	59,2	33,4	56,4	0,7	0,5	71,1
Чернігівська	6,3	5,3	83,9	18,9	12,7	67,5	2,1	1,2	55,5
Разом	6,3	4,1	65,1	27,9	17,2	61,7	1,1	0,8	69,0

Аналіз отриманих результатів свідчить про те, що загальні обсяги субвенцій зростають а питомі показники – суттєво знижуються. Це можливо пояснити тим, що не дивлячись на збільшення кількості ОТГ, кількості членів ОТГ та площі ОТГ, пропорційна зміна цих показників призвела до відповідного збільшення обсягів субсидування розвитку інфраструктури громад. Це є одним з факторів незначного підвищення активності щодо створення ОТГ у 2017 році.

В бюджеті на 2018 рік обсяги державної підтримки ОТГ були збільшені до 12,9 млрд грн.: 5,0 млрд грн. складе субвенція на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку регіонів, 1,9 млрд грн. – субвенція для розвитку інфраструктури ОТГ, 6 млрд грн. буде направлено на фінансування ДФРР. Ці кошти дозволять реалізувати більше 2 тис нових інфраструктурних проектів.

Як відомо, розмір субвенції на формування інфраструктури ОТГ є розрахунковою величиною, яка залежить від площі території ОТГ та чисельності сільського населення, яке на цій території проживає.

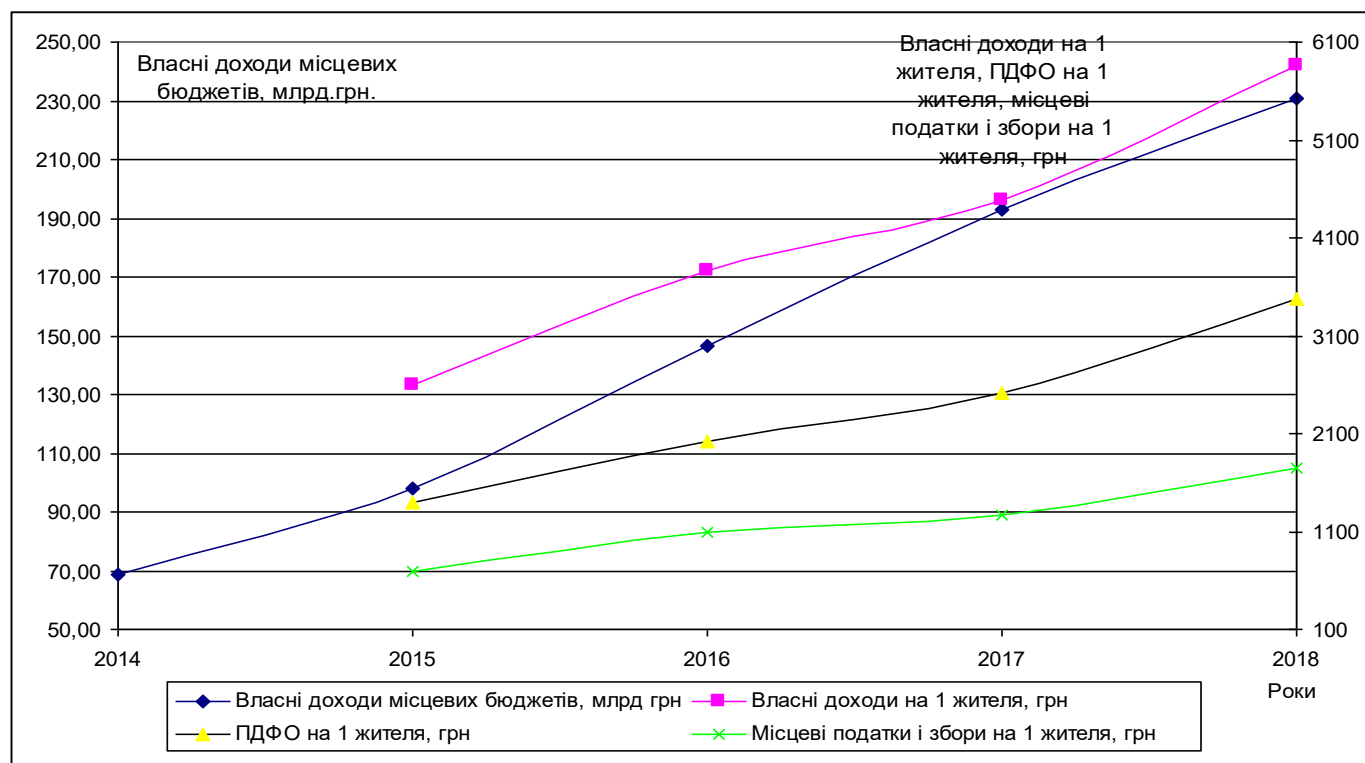
Інші дві субвенції – на здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій та кошти ДФРР залежать від рішень спеціальної Комісії, що створюється при відповідному міністерстві, яке є головним розпорядником цих коштів. Це, свідчить про наявність суб'єктивізму у процедурі їх надання. Крім того вони надаються не тільки ОТГ, а й обласним, районним бюджетам та містам обласного значення.

Таким чином, більшість об'єктів, утримання яких здійснюється ОТГ (вони належать до комунальної власності), впродовж 2015 – 2017 років фінансуються з використанням коштів державного бюджету. Але з урахуванням поставлених завдань – створення фінансово спроможних громад виникає важливе питання – яким чином ОТГ будуть утримувати ці об'єкти надалі? Вирішити це питання можливо шляхом збільшення кількості громад, основним джерелом доходів яких є власні ресурси, а не міжбюджетні трансферти.

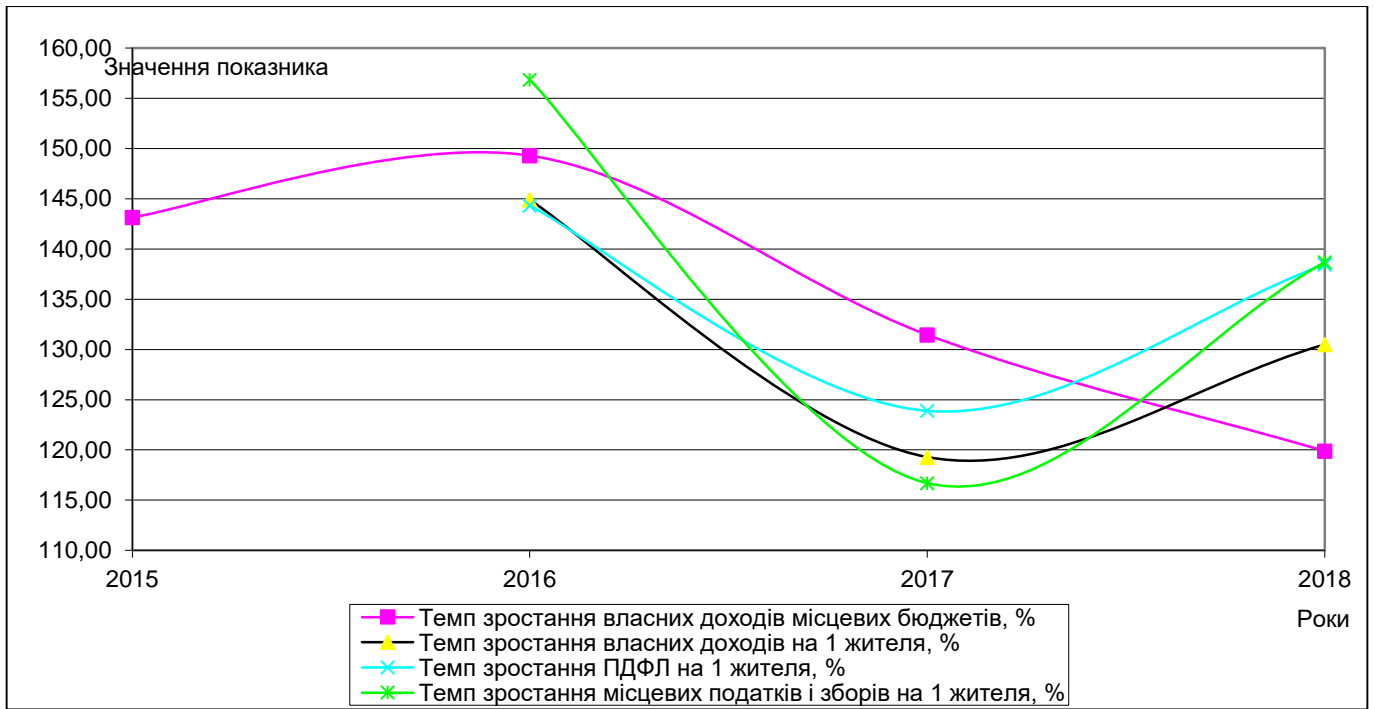
Важливою причиною гальмування активності процесів децентралізації у 2017 році можливо вважати те, що Центральною виборчою комісією (ЦВК) у 2016 р. не були призначені перші вибори в 11 об'єднаних територіальних громадах, розташованих на території суміжних районів. ЦВК обґрунтувала це необхідністю спочатку змінити межі відповідних районів рішенням Верховної Ради України і тільки після цього призначити перші вибори сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад і відповідно – селищних і міських голів. Негативні наслідки такого рішення проявились у 2017 році. 14 березня 2017 року Верховна Рада України прийняла Закон № 1923-VIII (ВВР, 2017, №17, ст.203) «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей добровільного об'єднання територіальних громад, розташованих на територіях суміжних районів», яким врегулював питання проведення виборів.

Проведемо порівняльний аналіз впливу реформи на стан доходів місцевих бюджетів та Державного бюджету України (джерело статистичних даних [7]).

На рисунках 1 та 2 наведені результати аналізу динаміки власних доходів місцевих бюджетів, власних доходів на одного жителя, ПДФО на одного жителя, місцевих податків і зборів на одного жителя та темпи їх зростання.

Рисунок 1. Динаміка власних доходів місцевих бюджетів, власних доходів на одного жителя, ПДФО на одного жителя, місцевих податків та зборів на одного жителя впродовж 2014 – 2017 років та прогноз на 2018 рік.

Рисунок 2. Динаміка темпів зростання власних доходів місцевих бюджетів, власних доходів на одного жителя, ПДФО на одного жителя, місцевих податків та зборів на одного жителя впродовж 2015 – 2017 років та прогноз на 2018 рік.

За останні три роки від початку реформи фінансової децентралізації доходи місцевих бюджетів зросли у 2,8 рази – із 68,6 млрд грн у 2014 році до 192,7 млрд грн за підсумками 2017 року. Впродовж 2017 року надходження до загального фонду місцевих бюджетів України (без урахування міжбюджетних трансфертів) склали 192,7 млрд грн, що на 46,0 млрд грн або на +31% більше у порівнянні з 2016 роком.

За підсумками 2017 року власні доходи загального фонду у розрахунку на 1-го жителя зросли, у порівнянні з 2016 роком, на 19,3% і склали 4488,5 грн. Обсяг надходжень податку на доходи фізичних осіб у розрахунку на 1-го жителя зріс на 23,9% і склав 2510,4 грн, місцеві податки і збори на 1-го жителя зросли на 16,7% і склали 1265,3 грн. [12].

Як бачимо, на відміну від позитивної динаміки щодо абсолютних значень, темпи зростання досліджених показників прискорювались у 2015 – 2016 роках і суттєво уповільнились у 2017 році.

Проведений аналіз показав, що позитивні тенденції децентралізації впродовж 2014 – 2016 років є наслідком того, що на її початковій стадії процесу розширено повноваження і підвищено зацікавленість органів місцевого самоврядування у збільшенні надходжень до місцевих бюджетів, реалізації заходів щодо залучення резервів їх наповнення та підвищення ефективності адміністрування податків і зборів при активній державній фінансовій підтримці. Помітне уповільнення процесів децентралізації у 2017 році та зниження їх ефективності дає підстави для сподівання на власні можливості органів місцевого самоврядування, що не виправдались і необхідною є підтримка процесу децентралізації державою з одночасним врегулюванням негативних наслідків реформування на етапі 2014 – 2016 років.

Верховна Рада у 2014 році прийняла зміни до Бюджетного кодексу і систему балансування було замінено системою бюджетного вирівнювання, що передбачає горизонтальне вирівнювання податкоспроможності територій залежно від рівня доходів на одного мешканця, що досягається впровадженням механізму базової та реверсної дотації.

До переваг чинної моделі управління бюджетними відносинами експерти Мінрегіону відносять те, що вона, по-перше передбачає вирівнювання не за видатками, а за доходами; по-друге – вирівнювання здійснюється лише за податком на доходи фізичних осіб (за винятком обласних бюджетів), на основі якого визначається індекс податкоспроможності відповідного бюджету. Також наголошується на тому, що цей податок є загальнодержавним, а інші джерела доходів до процесу вирівнювання не залучаються.

Такий підхід, на нашу думку, не позбавлений суттєвих управлінських недоліків фінансово-економічного спрямування. Розмір реверсної дотації залежить від показника податкоспроможності бюджету ОТГ, який, у свою чергу, визначається на базі величини обсягів податку на доходи фізичних осіб (ПДФО). ПДФО, як відомо, є основним бюджетоутворюючим джерелом у структурі місцевих бюджетів.

У доходах місцевих бюджетів у 2017 році найбільшу питому вагу займали надходження від сплати податку на доходи фізичних осіб – 110,7 млрд грн або 57,4% від загальної суми доходів місцевих бюджетів.

У порівнянні з 2016 роком надходження ПДФО загалом по Україні зросли на 31,7 млрд грн або на 40,1%. По бюджетах міст обласного значення приріст становить 37,5%. По бюджетах 159-ти ОТГ приріст

надходжень ПДФО склав 41,2%, що на 1,9% більше, ніж загалом по Україні. Отже частка ПДФО загалом по всіх місцевих бюджетах України становить 56% від загального обсягу доходів без урахування трансфертів, і по ОТГ, зокрема, – 55%. Оскільки частка ПДФО, що залишається у розпорядженні ОТГ, є досить суттєвою – 60%, часткове вилучення коштів з цього джерела доходів може негативно вплинути на фінансовий стан ОТГ.

Підтвердженням наведених міркувань є офіційні статистичні дані щодо розмірів базової та реверсної дотацій та її динаміки впродовж 2016 – 2018 років та прогнозів на 2019 рік, наведених на рисунку 2. Ці данні свідчать про те, що темп зростання реверсної дотації є швидшим, за темпи зростання базової дотації.

Крім того, новий механізм вирівнювання не вирішує основне питання – активізації заходів, що забезпечать умови фінансової спроможності ОТГ у країні. Так, фінансово спроможні громади будуть нарощувати свій потенціал і певну частку доходів перераховувати до Державного бюджету (реверсна дотація). Одночасно неспроможні громади будуть отримувати кошти з Державного бюджету у вигляді базової дотації. Такий механізм не тільки не вирішує питання забезпечення фінансової стійкості переважної більшості ОТГ, а й створює загрозу для фінансового стану тих ОТГ, які самостійно спроможні збільшувати обсяги своїх доходів.

Нами було запропоновано модель оцінки критичних обсягів реверсної дотації, оскільки вона безпосередньо впливає на стабільність місцевих бюджетів та фінансову спроможність ОТГ.

Для опису динаміки зміни обсягів доходів ОТГ була використана м'яка логістична модель, у якій коефіцієнт приросту обсягів власних доходів ОТГ (ε) залежить від обсягів доходів:

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon(N) N. \quad (1)$$

У свою чергу, $\varepsilon(N) = c - dN$ і рівняння (1) матиме вигляд:

$$\frac{dN}{dt} = cN - dN^2. \quad (2)$$

Формула (2) описує логістичну модель. Саме вона може бути більш придатною для опису процесу зростання обсягів власних доходів ОТГ. У цій моделі можливо запропонувати такі вирази для коефіцієнтів c та d : $c = \varepsilon$, $d = \varepsilon / K$. В цьому разі, динаміку обсягів власних ресурсів, що формують достатній рівень фінансово-економічної безпеки ОТГ, можливо описати логістичним рівнянням:

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon N - \frac{\varepsilon}{K} N^2, \quad (3)$$

де ε – постійний коефіцієнт пропорційності, що є відношенням швидкості приросту обсягів ресурсів $\frac{dN}{dt}$

до обсягів фінансових ресурсів ОТГ N ;

$K = N_{max}$ – максимально можливий і максимально безпечний рівень обсягів власних фінансових ресурсів ОТГ.

Рівняння (3) описує динаміку зміни обсягів власних доходів ОТГ за умови відсутності зовнішнього впливу на систему. У економічній системі держави це відповідає ситуації, коли ОТГ тільки отримує фінансові ресурси без їх додаткового вилучення. Але відповідно до чинного законодавства в Україні використовується як базова, так і реверсна дотація. Для врахування реверсної дотації, модель була трансформована у (4):

$$\frac{dN}{dt} = \varepsilon N - \frac{\varepsilon}{K} N^2 - q, \quad (4)$$

де q – складова, що враховує інтенсивність впливу реверсної дотації на динаміку власних доходів ОТГ. Формулу (4) у іншому виді з урахуванням того, що

$$N = KB, \quad t = \frac{\tau}{\varepsilon_0}, \quad q = \varepsilon_0 K Q, \quad (5)$$

маємо:

$$\frac{dB}{d\tau} = B - B^2 - Q. \quad (6)$$

Якщо прирівняти до нуля праву частину рівняння (6), отримаємо рівняння стаціонарного (оптимального) режиму:

$$B = B^2 - Q = 0. \quad (7)$$

Корені цього рівняння визначаються рівнянням: $B_{1,2} = \frac{1}{2} \pm \sqrt{\frac{1}{4} - Q}$.

За умови наявності реверсної дотації ($Q > 1/4$), рівень доходів ОТГ впаде до критично низького рівня. При незначній інтенсивності впливу ($Q < 1/4$), існує два стаціонарних режими B_1 та B_2 . Стаціонарний режим за умови значень обсягів доходів B_2 є стійким: значення обсягів доходів дещо нижче, ніж за відсутності реверсної дотації, але воно може бути швидко відновлене. Стаціонарний режим при рівні доходів ОТГ B_1 є нестійким, за умови подальшого зниження обсягів доходів, ОТГ може опинитись в кризовій ситуації.

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ, КРЕДИТ

Таким чином, забезпечити стійкий стан функціонування ОТГ можливо за умови планування величини реверсної дотації в залежності від досягнутого рівня доходності ОТГ. Цю умову можливо описати рівнянням: $Q = \alpha B$, де можливо варіювати параметром α .

У цьому випадку рівняння (6) буде мати вид:

$$\frac{dB}{d\tau} = B - B^2 - \alpha B, \text{ де } \alpha > 0. \quad (8)$$

Стационарний режим $B = 1 - \alpha$ буде стійким при $\alpha < 1$ і обсяг фінансових ресурсів ОТГ буде визначатись рівнянням:

$$B(1 - \alpha - B) = 0, \text{ тобто } B = 1 - \alpha, 0 < \alpha < 1.$$

Отже інтенсивність впливу реверсної дотації на обсяг доходів ОТГ при стаціонарному режимі:

$$A = \alpha B = \alpha(1 - \alpha). \quad (9)$$

Знайдемо значення параметра α при максимальному зниженні доходності ОТГ. Для цього прирівняємо до нуля похідну функції впливу на обсяги доходів ОТГ (10), що розглядається як функція параметра α :

$$\frac{dQ}{d\alpha} = 1 - 2\alpha = 0. \quad (10)$$

Звідси $\alpha = 1/2$. Таким чином, максимальна сила впливу $Q = 1/4$ досягається при $\alpha = 1/2$.

Отже, такий підхід дозволяє враховувати зворотний зв'язок і не порушує стійкості системи. При оптимальному значенні коефіцієнта α незначні зменшення обсягів доходів щодо стаціонарного режиму $B = B_0 = 1 - \alpha$ зумовлюють можливість автоматичного відновлення доходності ОТГ за рахунок внутрішніх можливостей системи. Незначне відхилення α від оптимального $\alpha = 1/2$ не призводить до руйнування системи ОТГ, а лише призводить до зменшення інтенсивності впливу реверсної дотації.

На підтвердження зроблених висновків нами був проведений аналіз показників питомої ваги реверсної дотації у доходах ОТГ у динаміці. Він показав, що лідерами за її обсягами були Гончарівська ОТГ (Чернігівська область); Вербківська ОТГ (Дніпропетровська область) та Богданівська ОТГ (Дніпропетровська область). Крім того, звертає на себе увагу те, що у цих громадах обсяги реверсної дотації впродовж 2016 – 2018 років зростали: у Вербківській ОТГ (Дніпропетровська область) – з 15,92 до 19,9% та 24,9%; у Богданівській ОТГ (Дніпропетровська область) – з 13,9% до 19,1% та 23,4%. У Гончарівській ОТГ (Чернігівська область) з 25,8% у 2017 році 25,8% до 29,3% у 2018 році. Гончарівська ОТГ була створена у 2016 році тому її бюджет у 2016 році не має дотацій.

Проаналізуємо темпи зростання середнього показника власних доходів на одного мешканця зазначених громад впродовж 2015 – 2017 /.

Маємо такі дані: Вербківська ОТГ – 946,22% (2016/2015 рр.), 25,98% (2017/2016 рр.); Богданівська ОТГ – 632,95 % (2016/2015 рр.), 24,50% (2017/2016 рр.).

Законопроект щодо змін до Бюджетного кодексу (№7116 від 15.09.2017) пропонує збільшити відсоток вилучення коштів із місцевих бюджетів як реверсну дотацію з 50% до 80%. Ця пропозиція у 2017 році не була прийнята на законодавчому рівні, але таку тенденцію доцільно вважати загрозою, оскільки суттєво обмежується фінансовий розвиток місцевого самоврядування.

Таким чином, співставлення результатів проведеного аналізу щодо динаміки власних доходів на одного мешканця зазначених громад впродовж 2015 – 2017 років показало, що темпи зростання доходів громад розподілились таким чином: Вербківська ОТГ (Дніпропетровська область) – 946,22% (2016/2015 рр.), 25,98% (2017/2016 рр.); Богданівська ОТГ (Дніпропетровська область) – 632,95 % (2016/2015 рр.), 24,50% (2017/2016 рр.). Тобто експоненційним зростання доходів було тільки у перший рік господарювання, а саме у 2015 році. У 2016 році темпи зростання доходів суттєво знизились, аналогічна динаміка спостерігалась і у 1 половині 2018 року і наблизились до логістичної закономірності. У той же час у 2016 – 2017 роках реверсна дотація зростала. Обсяги реверсної дотації практично досягли розрахованого нами безпечного для об'єднаних територіальних громад рівня у 25%. Наступне їх зростання – загрожує поступовим створенням кризового стану для ОТГ.

Нами також був проведений аналіз стану надання базової та вилучення реверсної дотації за підсумками I півріччя 2018 року у розрізі регіонів країни (табл. 2).

Отримані результати свідчать про те, що серед регіонів України наявні такі, де суттєвою є частка ОТГ, що отримують базову дотацію, розмір якої досяг або наближається до критичного рівня. Серед них Львівська, Волинська, Чернівецька, Івано-Франківська, Тернопільська, Рівненська області. Крім того встановлено, що у таких областях, як Львівська, Івано-Франківська, Тернопільська, Рівненська області більшість громад отримують базову дотацію на рівні 30 – 50%. В той же час, слід звернути увагу, що у таких областях, як Полтавська, Дніпропетровська, Чернігівська, Миколаївська, Сумська, Київська досить високим є рівень реверсної дотації – від 18,8% до 29,3%. В той же час рівень базової дотації є досить низьким – від 21,8% до 34,7%.

Отримані результати, на нашу думку, свідчать про неефективність чинного механізму міжбюджетного регулювання. Як бачимо, він створює умови для того, щоб певні регіони країни не прикладаючи зусиль, функціонували за рахунок базової дотацій. В той же час регіони, що забезпечують стабільні показники свого економічного розвитку, опиняються у ситуації, коли подальшому зростанню їх потенціалу заважає реверсна дотація, оскільки за її допомогою частина коштів вилучається із бюджету ОТГ.

Таблиця 2. Кількісні показники надання базової дотації та вилучення реверсної за підсумками I

півряччя 2018 року

Область	Кількість ОТГ станом на 01.07.2018 р.	Кількість ОТГ, що отримує базову дотацію	Максимальний розмір базової дотації, %	Кількість ОТГ, що перераховують реверсну дотацію	Максимальний розмір реверсної дотації, %
Дніпропетровська	56	38	34,7	9	24,9
Житомирська	45	36	39,8	7	17,5
Волинська	40	33	61,7	7	23,5
Тернопільська	40	36	50,1	2	14,7
Полтавська	39	17	22,4	14	19,7
Хмельницька	39	34	41,7	4	15,5
Чернігівська	37	21	22,6	8	29,3
Запорізька	36	32	45,2	2	8,7
Львівська	35	31	55,8	4	6,0
Вінницька	34	22	41,0	9	11,4
Миколаївська	28	22	36,9	5	20,8
Сумська	28	18	26,4	4	18,8
Херсонська	26	24	42,7	1	4,5
Черкаська	26	18	21,8	4	21,2
Чернівецька	26	25	53,0	1	4,3
Одеська	25	20	37,7	3	4,4
Рівненська	25	22	49,3	2	7,8
Івано-Франківська	23	22	59,0	1	9,6
Кіровоградська	13	4	19,8	6	15,6
Харківська	12	9	18,0	2	18,7
Донецька	9	3	48,0	4	8,9
Київська	9	4	8,2	4	21,6
Луганська	8	6	45,7	1	8,1
Закарпатська	6	3	43,6	3	0,8

Висновки. У роботі проведений аналіз показників ефективності реформи адміністративно-територіального устрою, що відбувається в Україні з 2015 року. Показано, що впродовж 2014 – 2017 років внаслідок децентралізації є позитивні тенденції щодо покращення фінансового стану об'єднаних територіальних громад.

Доведено, що позитивні результати децентралізації управління були досягнуті у 2014 – 2016 рр. і були обумовлені активною фінансовою підтримкою реформ. Негативні тенденції розвитку громад у 2017 році можливо пояснити тим, що відбулось накопичення невирішених проблем впродовж попереднього періоду.

Одночасно показано, що така підтримка передбачена впродовж п'яти років – до 2020 року і тому існує необхідність створення в межах ОТГ фінансових механізмів беззбиткового їх функціонування.

Аналіз системи бюджетного вирівнювання, впровадженої у 2014 році замість системи балансування доходів і витрат, дозволив дійти висновку, що чинна система також не позбавлена недоліків. Основними з них є такі: реверсна дотація, величина якої визначається на базі ПДФО, і негативно впливає на фінансовий стан ОТГ, оскільки саме ПДФО є основним джерелом доходів громади.

Запропоновано визначити максимально припустимі межі реверсної дотації у взаємозв'язку із темпами зростання доходів на одного мешканця ОТГ. Доведено доцільність використання, так званої, м'якої моделі у формі логістичної кривої для опису динаміки обсягів власних доходів ОТГ та визначені безпечні межі зовнішнього впливу – реверсної дотації, на фінансовий стан ОТГ. Запропонована математична модель підтверджена розрахунками на основі офіційних статистичних даних.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Доцільним буде у подальших дослідженнях побудувати модель фінансової стійкості та самодостатності бюджетів ОТГ.

Список використаних джерел

1. Територіальна громада як базова ланка адміністративно-територіального устрою України: проблеми та перспективи реформування. Київ: НІСД, 2016. 61 с.
2. Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf (дата звернення 04.02.2018).
3. Муркович Л. Територіальна громада як суб'єкт місцевого самоврядування в Україні: теоретичні аспекти. URL: http://www.dbuara.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf (дата звернення 04.02.2018).
4. Молодожен Ю. Б. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України. Університетські наукові записки: Часопис Хмельницького університету. 2006. № 2. С. 128-136.

5. Волков В. П., Горошкова Л. А., Карбівничий Р. О. *Управління нерухомістю територіальних громад*. Белосток: Белосток, 2018. 144 с.
6. Волков В. П., Горошкова Л. А., Карбівничий І. О. *Наукові засади технологій управління ресурсами комунальної власності в умовах реформування*. Белосток: Белосток, 2018. 138 с.
7. Volkov V. P., Karbivnychy I. O., Karbivnychy R. O., Horbova I. A. *Conditions of the no-loss functioning of territorial formation*. Belostok: Belostok, 2018. 190 с.
8. Горошкова Л. А., Волков В. П., Карбівничий Р. О. *Роль міжбюджетного регулювання у фінансовій спроможності територіальних громад*. Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки. 2018. № 36. С. 5-12.
9. Horoshkova L., Volkov V., Kapranova L., Komelina A. *The Reverse Subsidy's Impact of United Territorial Community's Budget Generations*. *International Journal of Engineering & Technology*. 2018. № 7(4.8). P. 539-543.
10. Горошкова Л. А., Волков В. П. *Управління фінансовими процесами децентралізації та формування територіальних громад*. Економічний вісник Переяслав-Хмельницького державного педагогічного університету. 2018. № 36/1. С. 285-293.
11. *Державна екологічна політика України в умовах децентралізації влади / за наук. ред. д.е.н., проф. Є.В. Хлобистова / Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України»*. Київ: ДУ ІЕПСП НАН України, 2016. 226 с.
12. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/7991?page=6>.

References

1. *Terytorialna hromada yak bazova lanka administratyvno-terytorialnoho ustroiu Ukrainy: problemy ta perspektyvy reformuvannya [Territorial community as a base part of the administrative - territorial device of Ukraine: problems and prospects of reforming. The analytical report]*. Kyiv.: NISI, 2016. 61 p. [in Ukr.].
2. *Batanov O. V. Terytorialna hromada – pervynnyi subiekt munitsypalnoi vlady v Ukraini: poniattia ta oznaky [A territorial community - primary subject of municipal authority in Ukraine: concept and attribute]*. URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf. [in Ukr.].
3. *Murkovich L. A. Terytorialna hromada yak subiekt mistsevoho samovriaduvannya v Ukraini: teoretychni aspekty [Territorial community as the subject of local self-management in Ukraine: theoretical aspects]*. URL: http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_02%285%29/10mliuta.pdf. [in Ukr.].
4. *Molodozhen, Y. B. (2006). Poniattia i sutnist terytorialnoi hromady v systemi mistsevoho samovriaduvannya Ukrainy [Concept and essence of a territorial community in system of local self-management of Ukraine]*. *University scientific slip: a magazine of Khmelnytskyi university*, 2. 128-136. [in Ukr.].
5. *Volkov V. P., Horoshkova L. A., Karbivnychy R. O. Upravlinnia nerukhomistiu terytorialnykh hromad*. Belostok: Belostok, 2018. 144 p. [in Ukr.].
6. *Volkov V. P., Horoshkova L. A., Karbivnychy I. O. Naukovi zasady tekhnolohii upravlinnia resursamy komunalnoi vlasnosti v umovakh reformuvannya [Scientific principles of technologies of management of community property resources are in the conditions of reformation]*. Belostok: Belostok, 2018. 138 p.
7. *Volkov V.P., Karbivnychy I.O., Karbivnychy R.O., Horbova I.A. Conditions of the no-loss functioning of territorial formation*. Belostok: Belostok, 2018. 190 с.
8. *Horoshkova L. A., Volkov V. P., Karbivnychy R. O. (2018). Rol mizhbiudzhetnoho rehuliuвання u finansovii spromozhnosti terytorialnykh hromad [A role of the interbudgetary adjusting is in financial possibility of territorial communities]*. *Bulletin of Priazovsky Technical University. Series: Economic sciences*, 36. 5-12. [in Ukr.].
9. *Horoshkova L., Volkov V., Kapranova L., Komelina A. (2018). The Reverse Subsidy's Impact of United Territorial Community's Budget Generations*. *International Journal of Engineering & Technology*, 7(4.8). 539-543.
10. *Horoshkova L. A., Volkov V. P. (2018). Upravlinnia finansovymy protsesamy detsentralizatsii ta formuvannya terytorialnykh hromad [Management of decentralization and forming of territorial communities financial processes]*. *University Economic Bulletin/ Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University*, 36/1. 285-293. [in Ukr.].
11. *Derzhavna ekolohichna polityka Ukrainy v umovakh detsentralizatsii vlady [A public ecological policy of Ukraine is in the conditions of decentralization of power] / nauk. red. d.e.n., prof. Ye. V. Khlobystova*. Kyiv, 2016. 226 p. [in Ukr.].
12. URL: <http://decentralization.gov.ua/news/7991?page=6>.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Горошкова Лідія Анатоліївна, д.е.н., доцент, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики Запорізького національного університету, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя 69600, Україна
orcid.org/0000-0002-7142-4308
Researcher ID: D-6527-2019
e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Володимир Петрович, Д.т.н., професор, академік Академії економічних наук України, професор кафедри підприємництва, менеджменту організацій та логістики Запорізького національного університету, вул. Жуковського, 66, Запоріжжя 69600, Україна
e-mail: volkovvp49@gmail.com

Хлобистов Євген Володимирович, д.е.н., професор, професор кафедри екології Національного університету «Києво-Могилянська академія»
 вул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна
 orcid.org/0000-0002-9983-9062
 e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Кутик Віктор Валентинович
 Аспірант Запорізького національного університету,
 вул. Жуковського, 66, Запоріжжя 69600, Україна
 e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

ДАННЫЕ ОБ АВОРАХ

Горошкова Лидия Анатольевна, д.э.н., доцент, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета,

ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
 e-mail: goroshkova69@gmail.com

Волков Владимир Петрович, д.т.н., профессор, академик Академии экономических наук Украины, профессор кафедры предпринимательства, менеджмента организаций и логистики Запорожского национального университета,

ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
 e-mail: volkovvp49@gmail.com

Хлобистов Евгений Владимирович, д.э.н., профессор, профессор кафедры экологии Национального университета «Києво-Могилянська академія»

ул. Григорія Сковороди, 2, Київ 04655, Україна
 e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Кутик Віктор Валентинович

Аспірант Запорожского национального университета
 ул. Жуковского, 66, Запорожье 69600, Украина
 e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

DATA ON AUTHORS

Horoshkova Lidiia, D. Sc. in Economics, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,
 66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
 e-mail: goroshkova69@gmail.com

Volkov Vladimir, D. Sc. in technical, Professor, Professor of the Chair of entrepreneurship, management of organizations and logistics, Zaporizhzhya National University,
 66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
 e-mail: volkovvp49@gmail.com

Khlobystov Ievgen, Doctor of economical science, professor, professor of the department of ecology, National university of «Kyiv-Mohyla academy»
 2 Skovorody str., Kyiv 04070, Ukraine
 e-mail: ievgen.khlobystov@ukr.net

Kutyk Viktor, PhD of Zaporizhzhya National University,
 66 Zhukovskogo str., Zaporizhzhya 69600 Ukraine
 e-mail: viktor_Kutyk@outlook.com

Подано до редакції 24.04.2019

Прийнято до друку 17.05.2019

УДК: 658.23:664

<https://doi.org/10.31470/2306-546X-2019-42-190-199>

МАЙНОВИЙ ПОДАТОК ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ: ВІТЧИЗНЯНА ПРАКТИКА ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Ліснічук О. А.

Нині потреба у дослідженні зарубіжного досвіду оподаткування майна, зокрема досвіду Федеративної Республіки Німеччини (далі ФРН), обумовлена необхідністю збільшення грошових доходів муніципальних утворень, а також підвищенням ефективності і потенціалу даного податку в цілому.

У роботах українських науковців виконаний аналіз проблем, що існують в системі оподаткування майна в Україні, зокрема, досліджуються питання щодо регулювання податку на нерухоме майно в Україні, вдосконалення системи оподаткування як основи формування місцевих бюджетів І. В. Горський,